

Havlíčková, Margita

Divadlo Angela Mingottiho ve stavovské jízdně v Brně

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Q, Řada teatrologická. 2004, vol. 53, iss. Q7, pp. [41]-48

ISBN 80-210-3432-7

ISSN 1214-0406

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/114580>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MARGITA HAVLÍČKOVÁ

DIVADLO ANGELA MINGOTTIHO VE STAVOVSKÉ JÍZDÁRNĚ V BRNĚ

Královské město Brno bylo od poloviny 17. století důležitým správním centrem Moravy a Slezska, a tak, přestože počtem obyvatel nebylo nijak velké, zde sídlila řada významných institucí, zajišťujících plynulý chod země. Je zajímavé, že ještě v roce 1763 v samotném Brně bez předměstí žilo pouhých 7 800 lidí (Válka, 1996:136), přitom se však již na konci 17. století na malé ploše města, sevřeného ze všech stran mohutnými hradbami, nacházelo na sto šlechtických paláců a domů a vedle toho množství církevních staveb. Členové šlechtických rodů, vykonávající v královských úřadech nejvyšší funkce, si v Brně sice zřizovali výstavné rezidence a svou přítomností jistě zvyšovali lesk města. Avšak pokud jde o divadlo, zdá se, že zdejší aristokracii sdostatek uspokojovala blízkost sídelního města Vídně se svými velkolepými divadelními slavnostmi habsburského císařského dvora. Brno tak, na rozdíl od Prahy, nikdy nenašlo svého šlechtického mecenáše, který by podobně jako hrabě Špork umožnil pořádat veřejné produkce divadelních profesionálů, ať kvůli uspokojení vlastních soukromých zálib, anebo z důvodu reprezentace, ale zároveň i pro pobavení platicího publika. Moravská šlechta, pobývajících střídavě v Brně a ve Vídni, případně na svých venkovských rezidencích, jako by dlouho vnímala zemské správní centrum jen jako místo, kde je nucena setrávat ponejvíce pracovně, soustředěna na výkon funkcí ve státním aparátu. Přesto to bylo nakonec Brno, kde po způsobu benátských operních domů vzniklo městské operní divadlo přístupné pro veřejnost, a to dokonce jako vůbec první zařízení toho druhu na území severně od Alp. Nikoliv šlechta, ale sama brněnská obec se rozhodla uspořádat poměry, jež profesionální operní divadlo potřebovalo ve městě ke své existenci.

Jisto je, že jedním z prvních a zároveň velmi důležitých impulsů pro postavení divadelní budovy se stala přítomnost významné italské operní společnosti Angela Mingottiho v Brně, která sem přijela v říjnu 1732. Impresáριο Mingotti si podal 13. října 1732 žádost na zemské hejtmanství o udělení licence k pořádání operních představení a burleskních mezihér (MZA) a podobnou žádost předložil i magistrátu (AMB). V obou Mingottiho dopisech nás zajímají pasáže, doslovně téměř identické, v nichž sděluje svůj úmysl postavit ve stavovské jízdně diva-

dlo. Mingotti zde píše, že si vyhlédl dostatečně velké a velmi pohodlné místo ve zdejší jízdárně¹ (MZA) a tam hodlá zbudovat na vlastní náklady divadlo.² (MZA) V divadle by chtěl postavit dvoje kamna, přičemž divákům slibuje pohodlí v oddělených lóžích.³ (MZA) Zemské hejtmánství vydalo Mingottimu licenci k divadelním produkcím, avšak zároveň jej odkázalo na městskou radu jako na úřad, který má v kompetenci pronájem místa, tedy i povolení stavby divadla.⁴ (MZA) Radnice následně souhlasila, aby Mingotti postavil v prostoru stavovské jízdárny divadlo, ale zakázala mu instalovat oboje kamna, neboť se obávala požáru.⁵ (AMB)

Angelo Mingotti měl ke stavbě vlastního divadla nepochybně dobré důvody. Především jej k tomu vedly požadavky na technicky dobře vybavené jeviště, na němž by mohl realizovat náročný repertoár italské opery, s kterou sem přijel.⁶ V Brně takové divadlo, umožňující prostřednictvím pohyblivého kulisového systému řadu proměn během jednoho představení, v té chvíli neexistovalo. Brněnské působení Angela Mingottiho stojí na samém začátku mnohaletého putování tohoto vynikajícího operního impresária po evropských městech a je zajímavé, že kamkoliv on, anebo i jeho bratr Pietro Mingotti přijeli, téměř všude si na vhodném místě stavěli svá soukromá dřevěná divadla. Lze proto logicky předpokládat, že nejen v Brně, ale potom ani ve Štýrském Hradci, Drážďanech či Bratislavě nenalezli pro svůj repertoár příhodně vybavenou divadelní budovu, kterou by navíc mohli zpřístupnit nejširší veřejnosti. Oba impresáři také vždy raději investovali do provizorní dřevěné novostavby, nežli by adaptovali v místě existující původní divadelní prostory. Tak tomu bylo i v Brně, kde A. Mingotti úplně pominul možnost hrát v objektech, kočujícími společnostmi běžně pronájemnými, tj. v Salmově domě, či v zastřešené části stavovské jízdárny.

Sál v prvním patře Salmova domu – objektu, který můžeme jako Dům pánů z Kunštátu ještě dnes najít v Dominikánské (dříve Dolní Brněnské) ulici – byl pro adaptaci na divadlo s perspektivním kulisovým jevištěm a lóžovým hledištěm příliš malý, a proto o něm Mingotti vůbec neuvažoval. Vybral si naopak stavovskou jízdárnu, rozkládající se pod Špilberkem v mezihradbí u Brněnské brány (dnešní Husova ulice v blízkosti Šilingrova náměstí), o níž býval mezi komedianty tradičně menší zájem. Právě zde našel impresáři vhodný pozemek, který mu skýtal dostatek volného místa k postavení divadla podle jeho vlastních představ. Již ve svých prvních žádostech k zemskému hejtmánství a k brněnskému magistrátu označuje Mingotti vyhlédnutou lokalitu slovy *auffer der Reitschul*, tj. vedle jízdárny. Myslel tím však nikoliv místo nalézající se v sou-

1 *...das zulänglichst- und accomodableste Spatium...in der hiesegen Reidt-schuhl erfunden und ausgesehen habe...*

2 *...daselbst in der Reitschul meis Sumptibus das Theatrum erbauen....*

3 *...auch mit sicherer Ansetzung zweier öfen instruiren lassen könne und möge.....und insonderheit die hohe Titl. Herren Liebhaber untereinstens in separirten Logen zufriedenlich accomodiren zu kennen.* Mingottiho žádost nese datum 13. října 1732.

4 Úřad zemského hejtmána datoval odpověď 17. října 1732.

5 Rozhodnutí městské rady je datováno 27. října 1732.

6 Na tento problém upozornila Milena Cesnaková-Michalcová (1967:145) v souvislosti s příjezdem P. Mingottiho do Bratislavy v r.1741.

sedství celého prostoru jízďárny, nýbrž právě jen vedle té její části, v níž se divadlo až dosud vždy hrálo. Všechny kočující společnosti, které si v Brně ke svému účinkování stavovskou jízďárnu pronajímaly, užívaly totiž stavení, jež stálo na severní straně pozemku, přibližně tam, kde se dnes rozkládá dvůr Střední školy uměleckých řemesel v Husově ulici. Střecha chatrné budovy, kterou dokázal ohrozit i větší příval sněhu (Trautenberger, 1866:98), přece jen umožňovala šlechtě projíždět své koně i za nepříznivého počasí, hlavně v zimě. V případě potřeby pak poskytovala bídou ochranu také hercům a jejich publiku, zatímco zbytek jízďárny se prostíral volně pod širým nebem. Mingotti ovšem nehodlal adaptovat starou zastřešenou jízďárnu, nýbrž měl od samého počátku v úmyslu postavit v jejím sousedství divadlo nové, a to v jižní části pozemku blíže k Brněnské bráně. Tuto skutečnost dokládá výnos brněnského magistrátu z 27. října 1732, v němž se zpřesňuje dříve vydané povolení ke stavbě divadla v jízďárně. Magistrát Mingottimu nařizuje, že musí ponechat volnou cestu k městskému potravinovému skladu, tak aby tudy mohly projíždět vozy a mohl z nich být vykládán a zase nakládán různý proviant.⁷ (MAB) Cesta, o níž je řeč, vedla ze Starého Brna v místech dnešní ulice Pekařské k Brněnské bráně v městských hradbách, odtud přes jižní část stavovské jízďárny do ulice Dolní Brněnská (dnešní Dominikánská) a dále přes Rybný trh (Dominikánské náměstí) na Dolní náměstí (nám. Svobody). Tady, v těsném sousedství kostela sv. Mikuláše, se také nacházela městská váha, kde se vážilo zboží přivážené do města a poplatky z váhy pak plynuly do městské pokladny. (Šujan, 1928:316) Citovaný úřední výnos potvrzuje, že Mingotti hodlal postavit divadlo a provozovat v něm veřejné produkce v místech, které se k takové činnosti nikdy předtím neužívaly. Proto považoval magistrát za nutné vyjádřit se k nově vzniklé situaci, neboť musel ochránit komunikaci, která byla životně důležitá pro zásobování města. Podobnou výhradu městského úřadu v žádné jiné žádosti hereckých společností účinkujících v jízďárně nikdy předtím ani potom nenalzáme.

Cesta vedoucí přes jižní konec stavovské jízďárny v prostoru Brněnské brány na jedné straně a zastřešená budova v severní části na straně druhé umožňují poměrně přesně určit hranice pozemku, který si Mingotti v jízďárně vyhlédl, a lokalizují tím i polohu jeho soukromého divadla. Lze předpokládat, že dřevěná budova stála v mezihradbí za západním průčelím dominikánského kláštera v blízkosti dnešní křižovatky ulic Husova a Pekařské, s největší pravděpodobností na pozemcích domů Husova č. 6 nebo č. 8. Tuto hypotézu potvrzuje také epizoda, která se odehrála na konci listopadu 1732. Brněnská radnice byla tehdy nucena zabývat se stížnostmi dominikánského pátera lektora na hluk, doléhajícího z Mingottiho divadla do jeho okna v klášteře. O události referuje německý historik Hans Welzl (rkp:24) a nedávno znovu muzikolog Jiří Sehnal. (1974:70) Na základě toho vyslovuje potom Sehnal stejnou domněnku o poloze Mingottiho

⁷ *Es wurde derselbe auf den Fall und da von ihm die Opern ob die allhiessigen Reüt-Schull produciret werden solten, gehalten sein, eine Weg zu den Stadt-proviant-Haus auf solche Art frei zu lassen, daß mann dasselbten von seite der Stadt mit einem Waage zu und respective abfahren, auch in Erforderungs Fall allerdings bequemlich verschiedenes proviant ab- und aufladen könne.*

divadla, že totiž zřejmě *stálo blíže k dnešnímu Šilingrovu náměstí*. Navzdory tomu nemá však o celkové prostorové situaci jasno, neboť současně tvrdí, že se stavovská jízdárna nacházela až *přibližně v místech dnešní tělocvičny (Turnhalle) pod Špilberkem* (Sehnal, 1974:70), což je nejméně o 500 m dál směrem k severu.⁸

V žádném případě nelze ovšem přijmout hypotézu některých českých historiků, kteří tvrdí, že si Mingotti adaptoval existující původní prostory, jež se již dříve nějakým způsobem k divadelním účelům užívaly. Tak např. J. Vondráček píše: *Angelo Mingotti ...upravil si vlastním nákladem pohodlné hlediště s lóžemi ve stavovské jízdárně pod Špilberkem a v takto upraveném divadle dával italské opery, burlesky a mezihry*. (Vondráček, 1956:562) Nejnověji opakuje totéž J. Sehnal, totiž že se *...Mingottimu zamlouvala jízdárna proto, že v ní byly oddělené lóže, což bylo pro divadlo zvláště příhodné* (Sehnal, 1974:70). Přitom z Mingottiho písemných žádostí vyplývá, že když přijel do Brna, hodlal si sám na vlastní náklady soukromé divadlo s lóžemi teprve postavit a takové je sliboval i publiku. Většina autorů německy psaných dějin brněnského divadla (d'Elvert, Rille, Welzl) nemá v tomto ohledu pochybnosti a interpretuje Mingottiho úřední korespondenci správně, totiž jako opakované žádosti o povolení stavby nové divadelní budovy s lóžemi na pozemku stavovské jízdárny. Výjimku tvoří G. Trautenberger, který je přesvědčen, že Mingotti provozoval své operní produkce v jízdárně venku pod širým nebem v těsné blízkosti cesty k potravinovému skladu. (Trautenberger, 1897:54–55)

Existenci nové, od základů postavené divadelní budovy v jízdárně však potvrzují nejen úřední žádosti, ale i další původní dobové prameny. Jsou to Mingottiho dedikace, jež lze nalézt ve dvou dochovaných libretech oper, uvedených italskou společností v Brně v karnevalové stagioně 1733. Jedná se o opery *Argippo* a *Gli amori amari*, obě od skladatele Antonia Constantiniho. Dedikace jsou psány vždy nejprve v italštině a poté v němčině a pokaždé se zde, kromě jiného oznamuje, že dílo bylo provedeno v *novém divadle v jízdárně*. V prvním případě je na titulním listu uvedeno italsky *Argippo Drama per musica da rappresentarsi in Bruna nel Novo Teatro alla Cavalleriza ... Nel Carnevale dell Anno 1733*, a vedle toho souběžně v německé verzi *Argippo Welches zu Brünn in der Faschings-Zeit in der Reitschul auff dem Theatro im Jahr 1733 vorgestellt*. (Dokoupil, 1978:171) V záhlaví druhého titulu je psáno italsky *Gli amori amari, Tragedia per Musica da rappresentarsi in Bruna, nel novo Teatro alla Cavalleriza...*, *il Carnevale dell Anno 1733*, načež následuje v němčině *Die bittere Lieb, Gesungenes Trauer-Spiel, welches zu Brünn in der Reit-Schul auff dem neuen Theatro zu Fastnachts-Zeit im Jahr 1733 vorgestellt*. (Dokoupil, 1978:168) Dvakrát v italštině a jednou v němčině zde Angelo Mingotti označuje divadlo v jízdárně výslovně jako *nové divadlo*. Tento výraz nepochybně použil Mingotti zejména proto, že chtěl zdůraznit mimořádnost novostavby – jednalo se totiž

⁸ O pořádání divadelních produkcí ve stavovské jízdárně v Brně viz více Havlíčková, 2001:121–127.

o moderní operní dům, který svým řešením vnitřního prostoru hlediště i jeviště musel být ve zdejších poměrech vnímán jako unikát.

Jak přesně Mingottioho divadlo v jízdnárně vypadalo, však nevíme. Jisto je, že interiér nově projektované stavby neměl splňovat jen požadavky kladené na složitou jevištní techniku, ale jak bylo již uvedeno, nesměl v něm chybět ani další důležitý prvek, který se Mingottimu nepochybně spojoval s představou divadla, jak je znal z Benátek. Tím byl systém lóží v hledišti, kde se mohli diváci bavit nevyrušováni ostatními v jakémsi pohodlném soukromí. Italský impresáριο si také dobře uvědomoval, že ho v Brně čeká chladná podzimní (adventní) a následně i karnevalová stagiona, a právě proto chtěl v divadle postavit dvoje kamna. Z Mingottioho žádosti o povolení dalších produkcí v jízdnárně víme již jen to, že do stavby investoval 1000 zlatých.⁹ (MZA) Pokud jde o materiál užitý na stavbu, celkem oprávněně se můžeme domnívat, že divadlo bylo dřevěné. Alespoň tak lze soudit podle jiného divadla, postaveného v roce 1736 ve Štýrském Hradci druhým z obou bratrů, rovněž významným impresáriem Pietrem Mingottim, a to ještě předtím, než sem za ním přijel Angelo, který ve stejném roce mezitím skončil několikaleté působení v Brně. Vnější dispozice pozemku, na němž bylo zbudováno toto divadlo ve Štýrském Hradci, nápadně připomínají situaci v Brně. I tam byla vybrána parcela u městských hradeb poblíž Francouzské brány v místě zvaném na rejdišti (*auf dem Tummelplatz*), tj. na pozemku tamní jízdnárny. Tady postavil Pietro Mingotti *jednoduché dřevěné divadlo* (Buschek, 1999:96), které sloužilo italské opeře dalších deset let až do roku 1746, kdy byla budova stržena z důvodu nebezpečí požáru. (*Theater in Graz*, 1984:81) Dřevo bylo běžným materiálem, z něhož se divadla stavěla ještě dlouho potom, což ovšem neznamenalo, že se muselo nutně jednat jen o stavbu provizorní, či dokonce nevhlednou.¹⁰ Rychlost, s níž byla stavba divadla v brněnské jízdnárně provedena, rovněž napovídá, že jako základní stavební materiál bylo užito dřevo.

Vzhledem k tomu, že nemáme k dispozici dostatek pramenného materiálu (divadelní cedule, libreta s datovanou dedikací impresária a pod.), s jehož pomocí by se dal blíže stanovit začátek a konec činnosti italské operní společnosti v soukromém divadle v jízdnárně, nelze ani přesně určit, jak dlouho budova svému účelu vlastně sloužila. Jisto je, že kromě Mingottioho nikdo jiný tuto budovu k divadelním produkcím již neužil. Z konce roku 1732 neexistuje, kromě zmiňované úřední korespondence se zemským hejtmanstvím a s magistrátem, jediný doklad, jenž by pomohl určit jakýkoliv konkrétní detail uměleckých či provozních aktivit, realizovaných v divadle v jízdnárně v uvedeném období. Z následující karnevalové sezóny 1733 se dochovala citovaná dvě libreta oper *Argippo* a *Gli amori amari*, které byly prokazatelně uvedeny na jevišti Mingottioho soukromého divadla. V listopadu 1733 pak italská operní společnost vystupovala již v novém Divadle V taverně, jež nechala postavit brněnská obec na Horním ryn-

⁹ Žádost A. Mingottioho je datována 23. února 1733.

¹⁰ Jako příklad možno jmenovat řemeslně i akusticky dokonalé Teatro La Fenice v Benátkách, které sloužilo svému účelu více jak dvě stě let. Vyhořelo roku 1996.

ku (Zelném trhu) přes léto 1733.¹¹ Jaký osud mělo divadlo v jízdnárně poté, co si impresáριο se svými operisty pronajal nový operní dům patřící městu, nevíme. Na základě tohoto faktu však lze s jistotou předpokládat, že v plném provozu bylo jen velmi krátce – přibližně od listopadu 1732 do začátku podzimu 1733. Snadno se můžeme domyslet, že bylo záhy strženo a materiál užitý na stavbu byl impresáriem jako jeho majetek nejspíš prodán.

K brzkému zániku operního divadla v jízdnárně nepochybně přispěla i skutečnost, že pozemek, který si Mingotti na stavbu vyhlédl, byl pro provozování divadla zcela nevhodný. To se samozřejmě netýkalo jen činnosti italských operistů, nýbrž divadelních produkcí v prostoru jízdnárny vůbec. Už od roku 1721 se čas od času vedla v Brně na příslušných úředních místech vážná diskuse o nebezpečí vzniku požáru při divadelních představeních. (Welzl, rkp:12–14) Přitom nelze pominout zvláště tu okolnost, že se stavovská jízdnárna nacházela v bezprostřední blízkosti západního průčelí Stavovského domu (dnešní Nové radnice), sídla gubernia, úředního centra země moravské a slezské. Stavovský dům byl nejenom místem, kde se konala všechna důležitá zasedání jako např. zemského sněmu anebo soudu, ale zejména se tu uchovávaly dokumenty dalekosáhlého významu – z nich zemské desky nutno jmenovat na prvním místě. V letech 1716–1732 navíc celý objekt prošel velkorysou stavební úpravou, do níž moravští stavové a město investovali nemalé finanční prostředky. Pořádat divadelní produkce v těsném sousedství tak důležité a význačné budovy jako byl Stavovský dům, mohlo být právem vnímáno jako lehkovážné. Proto je dost pravděpodobné, že to byl především strach z požáru, co nakonec dovedlo brněnskou obec k překvapivě rychlému rozhodnutí vystavět vlastní městské divadlo někde jinde. Volba padla na pozemek bývalé Malé taverny na Zelném trhu, tj. na místo, kde již od poloviny 17. století komedianti přijíždějící do Brna vždy hráli.¹² Na celé věci je zajímavá skutečnost, že brněnští měšťané nevykázali divadelní produkce např. za hradby, aby tak opravdu účinně ochránili město před možným vzplanutím zhooubného ohně. Novou budovu postavili vlastně opět v samém centru, tentokrát pro změnu uprostřed obytných domů a v těsném sousedství řeznických krámů, stejně náchylných stát se rychlou kořistí plamenů. Z toho je patrné, že obliba opery musela být v dané chvíli skutečně veliká a že Brno se už potěšení z tohoto žánru nehodlalo zřít. Nyní se také bohatá městská honorace chtěla za své peníze v divadle bavit a přitom poslouchat povznášející hudbu a zpěv a žasnout nad kouzly jevištní techniky, aniž by proto musela cestovat až do Benátek.

Vkus brněnského publika se změnil především díky repertoáru, který mu nabízela v operním divadle v jízdnárně Mingottiho italská společnost, vždyť svůj vlastní *Opera-Haus* si město postavilo již po necelém roce její činnosti. Mingotti ovšem zprostředkoval Brňanům operu hned v té nejatraktivnější a nejlepší podobě. Záleželo mu na tom, aby svůj repertoár vytvářel z nejčerstvějších operních

¹¹ K tomu viz referát autorky *Operní Divadlo V taverně*, přednesený na mezinárodní teatrologické konferenci *O divadle na Moravě a ve Slezsku*, pořádané Filozofickou fakultou UP, Katedra teorie a dějin dramatických umění, listopad 2003, Olomouc.

¹² Malá taverna vyhořela r. 1693 a od té doby zůstal pozemek v podstatě nevyužitý.

novinek skladatelů právě hraných v benátských divadlech a neméně dbal i o vysokou úroveň svého uměleckého souboru. (Sehnal, 1974:64) Na úspěšnost jeho brněnského podnikání ukazuje i to, že zde zůstal velmi dlouho, celé čtyři roky (1732–1736). Přestože nemáme žádných přímých písemných či jiných dokladů, nelze pochybovat o tom, že i moravští stavové, vázaní v Brně povinnostmi k zemským úřadům, konečně ocenili snadnou dostupnost kvalitní opery, na niž byli tradičně zvyklí, a že postavení divadelní budovy ve městě jistě rovněž přivítali a nejspíš zčásti i finančně dotovali. Nad Mingottiho společností drželi ochrannou ruku, o čemž svědčí jména šlechticů, jimž ve svých dedikacích Mingotti uvedení jednotlivých oper věnoval.

Na závěr nutno konstatovat, že přes krátkou dobu trvání nelze brněnskému soukromému divadlu Angela Mingottiho upřít jisté prvenství. Právě ono bylo totiž první divadelní institucí typu benátského *teatro impresariale*, uvedené do života mimo území Itálie severně od Alp, což není v odborné literatuře dosud zaznamenáno a zhodnoceno. Tuto skutečnost přehlíží i tak renomovaná publikace, jako je *Enciclopedia dello spettacolo* (1960:614), která prvenství mylně přiznává až divadlu Pietra Mingottiho ve Štýrském Hradci z roku 1736. Ve skutečnosti však v Brně mezitím fungovala již dvě taková divadla – od podzimu 1732 soukromé divadlo Angela Mingottiho ve stavovské jízdárně a o rok později potom již stálé městské operní Divadlo V taverně (Opera-Haus), postavené na Zelném trhu. Divadlo v jízdárně nelze proto chápat jen jako pouhou provinční epizodu, ale především jako prvotní a zároveň také nejzávažnější impuls ke vzniku této druhé, v dějinách středoevropského divadla tak významné, brněnské městské divadelní budovy.

Použité zkratky:

MZA: Moravský zemský archiv

AMB: Archiv města Brna

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

Archív města Brna, inventář staré registratury A 1/9, sg. C 51, krab. 39, sbírka žádostí kočovných komediantů

HAVLÍČKOVÁ, M. *Operní Divadlo Vv taverně*. Rukopis v majetku autorky.

Moravský zemský archiv, fond B I., sg. 47, kart.72, sbírka žádostí kočovných komediantů.

WELZL, H. *Beiträge zur Geschichte des Brünner Theaters*. Archiv města Brna, rkp. č. 224.

BUSCHEK, I. 1999. Das Grazer Stadttheater (Opernhaus). In *Die Architekten der Illusion*. Graz 1999.

CESNAKOVÁ-MICHALCOVÁ, M. 1967. Opera v šlechtických rezidenciách a mestách. In *Kapitoly z dejín slovenského divadla od najstarších čias po realizmus*. Bratislava 1967.

DOKOUPIL, V. 1978. *Soupis brněnských tisků*. Brno 1978. S.168 a s.171.

Enciclopedia dello spettacolo, 1960. Vol. VII. Firenze-Roma 1960.

HAVLÍČKOVÁ, M. 2001. Příspěvek k dějinám brněnského profesionálního divadla 18. století. *Časopis Moravského muzea* 2001, LXXXVI, s. 121-127.

SEHNAL, J. 1974. Počátky opery na Moravě. In *O divadle na Moravě*. Praha 1974.

ŠUJAN, F. 1928 *Dějepis Brna*. Brno 1928.

Theater in Graz. Historisches Jahrbuch der Stadt Graz. Bd. 15. Graz 1984.

TRAUTENBERGER, G. 1866. *Aus der evangelischen Kirchen-Gemeinde in Brünn.* Brno 1866.

_____. 1897. *Die Chronik der Landeshauptstadt Brünn.* IV. Band. Brno 1897.

VÁLKA, J. 1996. *Morava renesance, reformace a baroka. Vlastivěda moravská. Země a lid, nová řada., sv. 6.* Brno 1996.

VONDRÁČEK, J. 1956. *Dějiny českého divadla. Doba obrozenská 1771-1824.* Praha 1956.

ANGELO MINGOTTI'S THEATRE AT THE RIDING-SCHOOL OF THE BRNO ESTATES

One of the first and most important reasons for building a permanent theatre building in Brno was the arrival of an important Italian opera company led by Angelo Mingotti in October 1732. The impresario submitted two petitions to the Brno authorities, in which he asked for permission to stage operas and burlesque entr'actes. He also stated his intention to build a private theatre building on the grounds of an estate riding-school. Mingotti did not even consider staging his company's productions at the usual spots where other wandering troupes performed. His company needed a well-equipped stage, where they could perform their technically demanding repertoire. That is why Mingotti wanted to build a special theatre, a theatre like the one he knew from Venice – with boxes and with shifting set pieces. Such a building was not available in Brno at that time. Eventually, Mingotti managed to build such theatre. He erected it at his own expense in the southern part of the estate riding-school plot, which was located next to the Brno gate. The existence of the brand new theatre at the riding school is confirmed by several contemporary sources. Apart from his formal correspondence, there are Mingotti's dedications inscribed in two preserved opera librettos, Antonio Constantini's *Argippo* and *Gli amori amari*, which were staged in Brno during the 1733 carnival season.

Today it is impossible to find out what Mingotti's theatre looked like. Nevertheless, it may be assumed that it was wooden and that it featured theatre boxes and complex stage machinery. A lack of valid sources also makes it impossible to determine how long the building served its purpose. As early as November 1733, the company performed in a new theatre building called "V taverně", which was built by the Brno city council at Zelný trh during that summer. It is presumed that the first building at the riding-school had been torn down. Despite the fact that Mingotti's theatre did not last long, he should be recognised as the first person to build a theatre that would work on the basis of the Venetian *teatro impresariale* north of the Alps. The fact has so far been neither recognised nor appraised. To give an example, *Enciclopedia dello spettacolo* acknowledges Pietro Mingotti's private theatre, built in Graz in 1736. By that time, however, two such theatre buildings had already come into existence in Brno: Angelo Mingotti's private theatre on the grounds of the estate riding-school established in the autumn of 1732, as well as the permanent municipal opera house, V taverně, in 1733.